

ONKOLOGIA KLINICZNA

1. Dane jednostki:

Katedra i Klinika Onkologii Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego
ul. Łąkowa 1/2; 61-878 Poznań
tel. 854 90 38; fax 854 90 72;
www.oncology.am.poznan.pl/studenci

2. Kierownik Katedry Onkologii:

Prof. dr hab. med. Jan Bręborowicz

Kierownik Kliniki Onkologii:

Prof. dr hab. med. Janina Markowska

3. Osoby odpowiedzialne za dydaktykę:

Opiekun naukowy - lek. med. Krzysztof Rożnowski

kontakt: wtorki i czwartki w godz. 12.30-14.00;

tel. 854 90 19;

e-mail: krzysztof.roznowski@oncology.am.poznan.pl

Opiekun administracyjny - p. Renata Rybarczyk

kontakt codziennie w godzinach 8.00-14.30; tel. 854 90 38

4. Organizacja zajęć:

Zajęcia odbywać się będą w terminach podanych przez Dziekanat Wydziału Lekarskiego I na Oddziałach Chemioterapii, Ginekologii i Chirurgii Kliniki Onkologii Akademii Medycznej w Poznaniu przy ul. Łąkowej 1/2 oraz w Wielkopolskim Centrum Onkologii ul. Garbary 15.

W Klinice Onkologii AM zajęcia odbywać się będą wg następujących zasad:

- podział grupy na trzy podgrupy A, B, C

- czas trwania zajęć- od godz. 8.00 do 13.15 (7 godzin lekcyjnych)

- **Plan zajęć z Onkologii Klinicznej dla studentów VI roku Wydziału Lekarskiego na rok akademicki 2005/2006 prowadzonych KLINICE ONKOLOGII przy ul. Łąkowej 1/2**

5. Regulamin zajęć:

Poniedziałek	Godz. 8.00-8.15 Godz. 8.15-10.15 Godz. 10.15-10.30 Godz. 10.30-11.45 Godz.12.00-13.15	Sprawy organizacyjne Zajęcia na Oddziałach: A- Chemioterapia B- Chemioterapia C- Ginekologia Przerwa Seminaria: 1.Kancerogeneza 2. Epidemiologia i profilaktyka wybranych nowotworów Seminarium Podstawy skojarzonego leczenia nowotworów
Wtorek	Godz. 8.00-10.15 Godz. 10.15-10.30 Godz. 10.30-11.15 Godz.11.15-12.30 Godz. 12.30-13.15	Zajęcia na Oddziałach: A - Chirurgia B- Chirurgia C- Chemioterapia Przerwa Lekcja-Ginekologia Zajęcia na Oddziałach: A - Chemioterapia B - Ginekologia C – Chirurgia Lekcja- Chirurgia
Środa	Godz. 8.00-10.15 Godz. 10.15-10.30 Godz. 10.30-11.15 Godz. 11.15-12.30 Godz. 12.30-13.15	Zajęcia na Oddziałach: A - Chirurgia B- Ginekologia C- Chirurgia Przerwa Lekcja- Onkologia Kliniczna Zajęcia na Oddziałach: A - Chemioterapia B - Chirurgia C –Ginekologia Lekcja- Chirurgia
Czwartek	Godz. 8.00-10.15 Godz. 10.15-10.30 Godz. 10.30-11.15 Godz.11.15-12.30 Godz. 12.30-13.15	Zajęcia na Oddziałach: A - Ginekologia B- Chirurgia C - Chirurgia Przerwa Lekcja- Analityka medyczna Zajęcia na Oddziałach: A - Chirurgia B - Ginekologia C –Chemioterapia Lekcja- Onkologia kliniczna
Piątek	Godz. 8.00-10.15 Godz. 10.15-10.30 Godz. 10.30-11.15 Godz.11.15-12.30 Godz. 12.30-13.15	Zajęcia na Oddziałach: A - Ginekologia B- Chemioterapia C - Ginekologia Przerwa Lekcja- Ginekologia Zajęcia na Oddziałach: A - Ginekologia B - Chemioterapia C –Chemioterapia Lekcja- Ginekologia

Zalecane jest przed rozpoczęciem zajęć z onkologii klinicznej opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu ginekologii onkologicznej, chirurgii onkologicznej oraz chemioterapii nowotworów.

A. z zakresu chirurgii onkologicznej

- a. Rola leczenia operacyjnego w terapii nowotworów - elementy decyzyjne w kwalifikacji do leczenia - syndrom onkologiczny - algorytm diagnostyczny.
- b. Zasady chirurgicznego leczenia nowotworów złośliwych / dekalog chirurga onkologa/.
- c. Rodzaje leczenia chirurgicznego samodzielne lub element leczenia kojarzonego, diagnostyczne, radykalne w tym: operacje blokowe, paliatywne, cytoredukcyjne, typu second – look

B. z zakresu chemioterapii nowotworów

Podstawy teoretyczne chemioterapii, podziały i rodzaje leków przeciwnowotworowych, rodzaje i zasady chemioterapii, zastosowanie, rola i miejsce chemioterapii w klinice onkologicznej, objawy uboczne i powikłania chemioterapii.

C. z zakresu ginekologii onkologicznej

- a. Epidemiologia nowotworów złośliwych narządów płciowych kobiety.
- b. Wybrane elementy etiopatogenezy nowotworów (wpływ mechanizmów immunologicznych, udział czynników środowiskowych - wirus HPV i HSV, rola predyspozycji genetycznych).
- c. Zasady profilaktyki, diagnostyki i leczenia nowotworów złośliwych narządów płciowych kobiet
- d. Leczenie stanów przedrakowych i nowotworów złośliwych – zasady postępowania zespołowego
 - Zachowawcze /antypromocyjne, hormonalne, cytostatykami - efekty uboczne, radioterapia/
 - Leczenie operacyjne:
 - radykalne w raku szyjki macicy, endometrium i sromu
 - radykalne lub cytoredukcyjne w raku jajnika
 - paliatywne

- typu second - look

- Monitorowanie leczenia nowotworów złośliwych

CA 125, CA 19-9, AFP, CEA, CRP, fukoza i kwas sjałowy, hCG

D. podstawowe informacje na temat najczęstszych nowotworów złośliwych

- rak gruczołu piersiowego

- rak jądra

- rak płuca

- nowotwory przewodu pokarmowego

- nowotwory skóry

- mięsaki

1. Epidemiologia i profilaktyka

2. Etiologia. Stany przedrakowe. Czynniki wysokiego ryzyka. Klasyfikacja histopatologiczna. Cechy kliniczne.

3. Diagnostyka. Ustalanie stopnia zaawansowania klinicznego i patologicznego.

4. Leczenie – operacyjne (skojarzone, radykalne, paliatywne), chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia

5. Ocena wyników leczenia i rokowanie .

6. Zagadnienia poruszane w trakcie zajęć praktycznych i teoretycznych:

Chemioterapia

1. Wskazania do leczenia cytostatykami:

a. leczenie choroby uogólnionej (pojęcia całkowitej i częściowej remisji)

b. wskazania do chemioterapii indukcyjnej, ocena wyników leczenia

c. wskazania do leczenia uzupełniającego, korzyści wynikające z zastosowania chemioterapii adjuwantowej, ocena czynników ryzyka, czynniki prognostyczne i predykcyjne w raku piersi

2. Dobór leków, leczenie monolekowe i schematy wielolekowe

3. Wpływ stanu ogólnego na wyniki leczenia, badanie pacjentów, ocena stanu ogólnego,

skala Karnofskiego, skala WHO

4. Obliczanie należnej dawki leku, leki p/wymiotne, premedykacja przed podaniem niektórych leków
5. Przygotowanie cytostatyków do podania, rola farmaceuty, wizyta w Pracowni Leków Cytostatycznych
6. Obserwacja pacjentów po podaniu cytostatyków:
 - a. wczesne objawy uboczne (uporczywe wymioty, leukopenia, wskazania do stosowania czynników wzrostu, wskazania do przetaczania masy płytkowej, niedokrwistość, leczenie erytropoetyną)
 - b. późne powikłania chemioterapii (między innymi problemy kardiotoxyczności, niepłodności)
7. Poradnia - obserwacja pacjentów po zakończonym leczeniu onkologicznym, zakres badań kontrolnych w najczęściej występujących nowotworach
8. Nowe metody leczenia systemowego, przeciwciała monoklonalne, leki hamujące angiogenezę
9. Hormonoterapia: powtórzenie wiadomości na temat HTZ w aspekcie onkologicznym; działania uboczne hormonoterapii i immunoterapii
10. Metody niekonwencjonalne w onkologii

Ginekologia onkologiczna

I, Diagnostyka chorób nowotworowych narządu rodowego

- a. badania obrazowe: USG, KT, Rezonans magnetyczny, PET,
- b. markery nowotworowe
- c. zasady badania ginekologicznego oraz realizacja i omówienie małych zabiegów leczniczych i diagnostycznych.

Praktyczny udział w realizacji tych procedur

- rozmazy cytologiczne,
- biopsja histopatologiczna,
- zasady kolposkopii.
- diagnostyczne łyżeczkowanie macicy,
- leczenie zmian patologicznych szyjki macicy metodą leep-loop, krioterapia

2. Objawy kliniczne i czynniki prognostyczne w następujących nowotworach

- rak szyjki macicy,
- rak błony śluzowej trzonu macicy,
- rak jajnika
- rak sromu

3. Zajęcia praktyczne-badanie chorych i kwalifikacja do leczenia operacyjnego i chemioterapeutycznego

4. Zasady postępowanie terapeutycznego w nowotworach narządu rodne

- a. planowanie i omówienie sposobu leczenia chemicznego chorych,
 - b. planowanie i kryteria obliczania dawki leków cytostatycznych,
 - c. metody leczenia hormonalnego nowotworów narządu rodne
 - d. inne niekonwencjonalne metody leczenia
- czynniki antyangiogenne,
 - terapia genowa,
 - przeciwciała monoklonalne.

5. Zasady leczenia operacyjnego nowotworów narządu rodne.

6. Zajęcia praktyczne na sali operacyjnej.

Chirurgia

1. Symptomatologia i metody rozpoznawania wybranych nowotworów złośliwych, w których podstawową metodą terapii jest leczenie operacyjne:

- wyliczenie najważniejszych czynników ryzyka i najczęstszych stanów przedrakowych,
- przypomnienie 7 podstawowych objawów sugerujących podejrzenie choroby nowotworowej
- zebranie wywiadu onkologicznego, tak aby wyłonić czynniki ryzyka zachorowania na nowotwór,
- zinterpretowanie obrazów radiologicznych lub ultrasonograficznych w niektórych, szczególnie ważnych i częstych jednostkach nowotworowych.
- badanie przedmiotowe pacjenta, w tym:

prawidłowe badanie palpacyjne gruczołu piersiowego, badanie dostępnych węzłów chłonnych, obejrzenie skóry pod kątem zmian barwnikowych, określenie objawów nawrotu choroby nowotworowej,

2. Rola leczenia operacyjnego w terapii nowotworów:

- elementy decyzyjne w kwalifikacji do leczenia -syndrom onkologiczny – algorytm diagnostyczny, stopień zaawansowania choroby, system TNM
- zasady chirurgicznego leczenia nowotworów złośliwych
- rodzaje leczenia chirurgicznego(samodzielne lub element leczenia skojarzonego),diagnostyczne, radykalne w tym: operacja blokowe, paliatywne, cytoredukcyjne, typu second - look, profilaktyczne.

3. Analiza algorytmu diagnostycznego wybranych nowotworów (rak tarczycy, rak piersi, nowotwory skóry, mięsaki tkanek miękkich) - przygotowanie pacjenta do zabiegu operacyjnego.

4. Asysta do zabiegu operacyjnego - elementy radykalności, jałowość onkologiczna, sposób oznaczania i utrwalania materiału operacyjnego do badania histopatologicznego.

5. Badanie palpacyjne usuniętych zmian chorobowych (m. in. rozmiar, spoistość i granice guza, węzły chłonne w materiale operacyjnym),

6. Zasady współpracy chirurga z patologiem - prawidłowe wypełnienie załącznika do badania histopatologicznego i immunohistochemicznego.

7. Rak gruczołu piersiowego - epidemiologia i profilaktyka raka gruczołu piersiowego w tym badania przesiewowe. Czynniki wysokiego ryzyka. Cechy kliniczne. Diagnostyka - badanie palpacyjne, mammografia, ultrasonografie, biopsja cienkoigłowa, oznaczanie stanu hormonalnego, markery biochemiczne i histochemiczne. Leczenie operacyjne- skojarzone, radykalne, oszczędzające, palitywne. Rokowanie. Rehabilitacja po mastektomi,

8. Obserwacja pacjentów po leczeniu operacyjnym - opatrunek, zlecenia, postępowanie przeciwbólowe, elementy rehabilitacji fizycznej i psychologicznej.

9. Poradnia:

- Wywiad i badanie przedmiotowe pacjentów zgłaszających się po raz pierwszy - uzasadnienie badań diagnostycznych.
- Udział w zabiegach ambulatoryjnych (Porada typu IV),

Rola badań przesiewowych w profilaktyce chorób nowotworowych –konsultacje
wyników profilaktycznej mammografii

- Badania kontrolne po leczeniu operacyjnym - usunięcie szwów, ewakuacja chłonniki u chorych po mastektomii lub lymphadenectomii.
- Powikłania po leczeniu operacyjnym.
- Zasady skojarzonego leczenia nowotworów złośliwych- udział w konsultacji co do leczenia indukcyjnego lub uzupełniającego

10. Objawy i zasady leczenia nawrotów miejscowych, rozsiew nowotworowy.

11. Metody zapobiegania i wczesnego wykrywania nowotworów skóry, gruczołu piersiowego, macicy, płuc, żołądka, jelita grubego, pęcherza moczowego, prostaty, jąder.

7. Zasady i forma zaliczenia przedmiotu:

A. Zaliczenie zajęć odbywa się na podstawie potwierdzonych obecności na zajęciach klinicznych oraz zdanego kolokwium końcowego w formie testu jednokrotnego wyboru (20 pytań). Warunkiem zaliczenia testu jest uzyskanie minimum 11 punktów. Kolokwium odbywa się ostatniego dnia bloku zajęć z onkologii klinicznej, w piątek po zakończeniu zajęć w Wielkopolskim Centrum Onkologii. Miejsce przeprowadzania kolokwium- sala wykładowa Kliniki Onkologii ul. Łąkowa ½.

Kolokwium obejmuje zakres wiadomości podanych w punkcie 5 oraz wiedzę nabytą podczas zajęć teoretycznych i praktycznych całego bloku zajęć.

B. Zajęcia z Onkologii kończy wpis do indeksu w formie zaliczenia, którego dokonuje Kierownik Kliniki Onkologii - Prof. dr hab. med Janina Markowska lub w razie jej nieobecności Kierownik Katedry Onkologii - Prof. dr hab. med Jan Bręborowicz, na podstawie potwierdzonych obecności na zajęciach i zdanego kolokwium końcowego.

Dla studentów, którzy z uzasadnionych powodów nie przystąpili do ćwiczeń lub nie zaliczyli testu wejściowego wyznaczamy termin dodatkowy.

8. Literatura obowiązująca i uzupełniająca:

Literatura obowiązująca:

- Kordek R „Onkologia. Podręcznik dla studentów i lekarzy”, Medical Press Gdańsk 2004
- Pawłęga J. „Zarys Onkologii - podręcznik dla studentów i lekarzy.”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2002.
- Pollock R.W. „Podręcznik onkologii klinicznej”, Wydawnictwo Przegląd Lekarski, Kraków 2001.
- Kułakowski A. „Onkologia w praktyce lekarza rodzinnego.”, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2000.

Literatura uzupełniająca:

- Kułakowski A., Towpik E. „Zasady rozpoznawania i leczenia nowotworów zalecane przez Centrum Onkologii w Warszawie”, wyd. PFESO Warszawa 1997
- Krzakowski M. „Onkologia kliniczna tom I i II”, Borgis ; Warszawa, 2001
- Markowska J. „Rak jajnika”, Springer PWN Warszawa 1997
- Markowska J. „Rak błony śluzowej trzonu macicy”, Springer PWN 1998
- Markowska J. „Rak szyjki macicy”, Springer PWN 1999
- Skowronek J., Mackiewicz A., Żygulska - Mach H. „Czerniak złośliwy - podręcznik dla lekarzy i studentów”, Wyd. Medyczne – Termedia, Poznań 1998
- Jassem J. „Rak sutka. Podręcznik dla studentów i lekarzy”, Springer PWN, Warszawa 1998

9. Studenckie koło naukowe przy Oddziale Chirurgii Kliniki Onkologii:

Opiekun koła- dr hab. n. med. Sylwia Grodecka- Gazdecka

Przewodnicząca koła – studentka Honorata Wygralak